

11 พฤษภาคม " วันพีชมงคล "

นำเสนอเมื่อ : 11 พ.ค. 2552

--- ความหมาย ---

เป็นวันที่กำหนดพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ จัดขึ้นในวันใดนั้นขึ้นโดยกรมพระราชพิธีพราหมณ์ในสำนักพระราชวัง โดยส่วนใหญ่จะประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ซึ่งถือว่าเป็นต้นฤดูของการทำนาและเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ เป็นพระราชพิธีเก่าแกมาแต่สมัย โบราณ เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับเกษตรกรของชาติ พระมหากษัตริย์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีขึ้น

--- ประวัติความเป็นมา ---

พระราชพิธีพีชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี แต่จะมีแต่เพียงพิธีทางพราหมณ์เท่านั้น ซึ่งเชื่อว่า พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พิธีแรกนา ซึ่งในสมัยนั้นพระมหากษัตริย์ไม่ได้ลงมือไถนาเอง เป็นเพียง องค์ประธานในพระราชพิธีเท่านั้น ต่อมา

จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้มีการเปลี่ยนแปลงคือ พระมหากษัตริย์ไม่ได้เสด็จเป็นองค์ประธาน แต่จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำแทนพระองค์ ส่วนพระองค์นั้นจะทรงจำศีลเจียด ๓ วัน และได้ถือปฏิบัติเรื่อยมา

ในครั้งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการประกอบพิธีนี้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) ได้ทรงเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมบางอย่าง กล่าวคือ ผู้ทำการแรกนาเปลี่ยนเป็นเจ้าพระยาพลเทพ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ให้ถือว่าผู้ใดเป็นผู้ที่ยืนชิงชาให้ถือครองตำแหน่งพระยาแรกนาอีกอย่าง เมื่อถึงรัชกาลที่ ๔ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีสงฆ์เพิ่มขึ้นในพระราชพิธีต่างๆ ทุกพิธี ดังนั้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา พระราชพิธีพีชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญจึงเป็น ๒ พระราชพิธี คือ พระราชพิธีพีชมงคล เป็นพิธีของสงฆ์ จะประกอบพระราชพิธีในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ส่วนพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพิธีของพราหมณ์ ในวันที่ ๒ จัดขึ้น ณ ลานพระราชพิธี ท้องสนามหลวง โดยพระมหากษัตริย์ จะเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธี โหรงหลวงจะบูชาพระฤกษ์และลั่นฆ้องชัย ขบวนพระยาแรกนา ซึ่งประกอบด้วยพระยาแรกนา (ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ คือ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) เทพีคู่หาบทอง คู่หาบเงิน รวม ๔ คน (ปัจจุบัน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ คือ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นโทขึ้นไป และเป็นสตรีโสดสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ราชบัณฑิตเชิญเตาเทวบริษัทรจุน้ำ พระพุทธรูป ๑ ทาน พราหมณ์เป่าสังข์ ๒ ทาน พราหมณ์เชิญพระโคสุภราช ๑ ทาน พราหมณ์ถือกรรชิง (เครื่องสูงสำหรับกันแดด มีลักษณะฉัตร) หน้า ๒ ทาน หลัง ๒ ทาน และพระโค ๑ คู่ โดยก่อนเริ่มเคลื่อนขบวนพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระยาแรกนาขวัญจุดธูปเทียน ถวายสักการะเทวรูปสำคัญแล้วจะได้ตั้งสัตยาธิษฐาน หยิบผ้านุ่งแต่งกาย นุ่งผืนนั้นทับผ้านุ่งเดิมอีกชั้นหนึ่ง นุ่งอย่างขาวขุ่นเตรียมออกแรกนา ในการหยิบผ้านุ่ง ก็จะมีการทำนายผลตามที่พระยาแรกนาขวัญหยิบ คือ

ถ้าหยิบได้ผ้า ๔ คืบ พยากรณ์ว่า น้ำจะมากสักหน่อย น้ำในที่ตอนจะได้ผลบริบูรณ์ดี
น้ำในที่ลุ่มอาจจะเสียหายบ้างได้ผลไม่เต็มที่ ถ้าหยิบได้ผ้า ๕ คืบ พยากรณ์ว่า น้ำในปีนี้มีปริมาณพอดี
ชาวกลาโหมจะได้ผลบริบูรณ์และผลอาหาร(ลูกไม้) มังสาหาร(เนื้อสัตว์) จะอุดมสมบูรณ์ดี ถ้าหยิบได้ผ้า ๖ คืบ
พยากรณ์ว่า น้ำจะน้อย น้ำในที่ลุ่มจะได้ผลบริบูรณ์ดี แต่น้ำในที่ตอนจะเสียหายไม่ได้ผลเต็มที่

หลังจากทำการเสี่ยงทายผ้าถุงแล้ว ก็จะเริ่มเคลื่อนขบวนประกอบพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ
โดยพระยาแรกนาจับหางคันทไถด้วยมือข้างหนึ่ง ส่วนมืออีกข้างหนึ่งก็จะถือพระแสงปฏัก เดินไถตะ
เป็นจำนวนทั้งหมด ๓ รอบ ในระหว่างนั้นราชบัณฑิตจะพรมน้ำพระพุทธรูปลงบนพื้นดิน ในรอบที่ ๔
พระยาแรกนาจะเริ่มหว่านเมล็ดข้าวจนครบ ๓ รอบ ต่อจากนั้นจะทำการไถกลบอีก ๓ รอบ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน ๙
รอบ พนักงานปลดแอกออกจากพระโค พระยาแรกนา พร้อมเทพี กลับไปโรงพิธีพราหมณ์
หลังจากนั้นจะเป็นพิธีตั้งเลี้ยงพระโค โดยจะเสี่ยงทาย ของกิน ๗ สิ่ง อันได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวโพด ถั่วเขียว งา
เหล้า น้ำ และหญ้า ถ้าโคกินสิ่งใด ไทรหลงก็จะทำนาย ตามที่พระโคกิน คือ

ถ้ากินข้าวหรือข้าวโพด พยากรณ์ว่า ธัญญาหาร (ข้าว) ผลาหาร จะบริบูรณ์ดี

ถ้ากินถั่วหรือ งา พยากรณ์ว่า ผลาหาร ภัคษาหาร(อาหารที่กินประจำ) จะอุดมสมบูรณ์ดี

ถ้ากินน้ำหรือ หญ้า พยากรณ์ว่า น้ำท่าจะบริบูรณ์พอสมควร ธัญญาหาร ผลาหาร ภัคษาหาร มังสาหาร
จะอุดมสมบูรณ์ดี

ถ้ากินเหล้า พยากรณ์ว่า การคมนาคมจะสะดวกขึ้น การค้าขายกับต่างประเทศดีขึ้น
ทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรือง

เมื่อไทรหลงถวายคำพยากรณ์เสร็จแล้วก็ให้แห่พระยาแรกนาขวัญเป็นกระบวนอิสริยยศออกจากโรงพิธีพราหมณ์ผ่าน
นพลับพลาหน้าพระที่นั่ง พระยาแรกนาเขาเผ่าทูลละอองธุลีพระบาท
ถวายบังคลแล้วพาขบวนไปขึ้นรถยนต์หลวงกลับไปที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินกลับ
หลังจากนั้นข้าวเปลือกที่ไซ้ในพระราชพิธี ที่ได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน
คือส่วนหนึ่งบรรจุลงในพระเซาชองและเงินของเทพี ส่วนที่ สองก็ให้แจกจ่ายกับเกษตรกรโดยทั่วไป
(ข้าวเปลือกดังกล่าวมาจากแปลงนาภายในพระราชวังสวนจิตรลดา)

แหล่งที่มา www.beeskids.com